

1948), te za preostalu građu sastavljen inventar.

d) Također je škartiran materijal produžeca za Rafineriju nafte (bivša R. O. M. S. A.). Sastavljen je inventar.

e) Nakon provedenog škartiranja sastavljen je inventar školskih spisa za bivše školsko nadzorništvo za Kvarner Proveditorato agli studi di Provincia del Carnaro).

f) Krajem godine početo je sređivanje velikog i vrlo značajnog fonda našeg arhiva, t. j. arhiva riječke Prefekture.

4) Popularizacija arhivske službe (izložbe, predavanja i t. d.).

U mjesecu studenom prošle godine, kao i svake od posljednjih godina, priređena je u arhivu izložba prilikom »Tjedna arhiva«. Ta je izložba ove go-

dine bila tehnički i estetski najbolja od svih dosadanih, jer se raspolagalo većim sredstvima za njeno uređenje.

Tom prilikom održana su i prigodna predavanja po školama i preko Radio-stanice u Rijeci.

5) Naučni rad na arhivistici i drugim pomoćnim historijskim naukama.

Održan je višemjesečni tečaj iz paleografije, diplomatike i arhivistike, koji su pohađali svi stručni službenici Arhiva i neki službenici iz Naučne biblioteke. Pripremana je građa, koja dolazi u obzir za publiciranje u »Vjesniku Drž. arhiva u Rijeci«.

7) Izdavanje časopisa.

Objavljen je IV. svezak našeg časopisa »Vjesnik« i započet rad na pripremanju V. sveska.

Dr. Mirko Zjačić

DJELATNOST HISTORIJSKOG ARHIVA U VARAŽDINU

1. Nadzorna arhivska služba i preuzimanje arhivalija.

Ustanovljenjem mreže arhiva u NR Hrvatskoj, Historijski arhiv u Varaždinu obavlja arhivsku službu na teritoriju Međimurja, Zagorja i dijela Podravine. To je područje današnjih kotareva Čakovec, Varaždin, Koprivnica i Krapina. Područje Varaždina i Koprivnice bilo je već ranije obuhvaćeno, te glavninu arhivskih fondova ove ustanove čine preuzeti arhivi tog teritorija. Prošle 1958. godine, bilo je težište rada upravo na Međimurju. Za to je vrijeme registrirano, te zatim dopremljeno i smješteno u pomoćno arhivsko spremište u Čakovcu 40 fondova, koji čekaju na daljni arhivski postupak.

Primjećujemo, da niti na području kotara Koprivnica, a niti na onom kod Čakovca, Arhiv nije bio u stanju iz objektivnih razloga vršiti stalan nadzor. Korišteni su svi mogući putevi i sredstva, ali je ipak u konačnici sve to predstavljalo samo povremenu arhivsku nadzornu službu a ne permanentnu. Ukupno su u 1958. godini registrirana i preuzeta na teritoriju ko-

tareva Čakovec i Varaždin 44 fonda. Obavljen je, ali nije dovršen popis i opis obiteljskog arhiva Varady (od godine 1578—1918); jednako Kotarskog suda Novi Marof (1889—1948) i općine Novi Marof (1947—1958).

2. Sređivanje arhivalija i arhivistička obrada.

a) Poslovi osnovnog sređivanja obavljani su na novo preuzetim arhivima škola Varaždina i Krapine, arhivu Uprave prihoda općine Varaždin, kao i na ostacima čas prije spomenutih arhiva u Međimurju. Izvjesni zahvati su vršeni i na preuzetom arhivu Lječilišta za TBC pluća Klenovnik;

b) Obrada građe vršena je na arhivu grada Varaždina od (1700—1795) i 1700—1805) (nastavak); na arhivu Starogradske Varaždinske općine (1750—1850); i jednako na arhivskoj zbirci NOB (1943—1945). U čisto su ispisivana regesta spisa arhiva općine Varaždin za razdoblje, za koje nema pomoćnih knjiga od (1700—1774) (nasavak). Jednako je evidentirana oštećenost dokumenata arhiva grada Varaždina (Radikalni arhiv (1209—1844), obiteljskog arhiva Bedeković (1247—1926), Erdödy (1565

—1885), Kukuljević (1618—1896), Bačan (1778—1889), Kiss (1817—1914), caehalia (1569—1885), arhiva Starogradske varaždinske općine (1750—1853), kao i zbirke NOB (1943—1945) u svrhu pretpriprema na restauraciji arhivalija.

3. Popularizacija arhivske službe — kulturno—prosvjetna djelatnost.

Već ustanovljena, široko zasnovana kulturno-prosvjetna aktivnost Historijskog arhiva u Varaždinu, nastavljena je i u 1958. godini. Odvijala se kroz predavačku aktivnost i van ustanove, kroz prigodne arhivske izložbe, a i kroz neke druge forme rada u »Tjednu Arhiva«.

a) Predavanja je održano 64, i to na teme: »Odjeci Oktobra kod nas«, »Radnički pokret u svijetu i kod nas«, »Počeci radničkog pokreta u varaždinskom kraju«, »Socijalizam svjetski proces i međunarodni radnički pokret«, »Trgovina Varaždina kroz historiju«, »Trgovci Makedonci u Varaždinu XVIII. stoljeća«, što su arhivi i u čemu je važnost arhivske građe. Van Varaždina je održano nekoliko predavanja u Ivancu, Ludbregu i Koprivnici, a u gradu za sindikate, građane i sve škole.

b) Prigodne ili velike tematske arhivske izložbe postavljene su bile na teme: »Trgovci Makedonci u Varaždinu XVIII. stoljeća«, »Počeci radničkog pokreta u Varaždinu«, »Čitaonica i knjižnica u Varaždinu uz svoju 120-godišnjicu«. Velika pokretna tematska izložba »Odjeci Oktobra kod nas« bila je postavljena u Koprivnici i Ivancu.

c) Prigodom »Tjedna Arhiva« ustanova je bila posebno otvorena za građanstvo; održavana su predavanja o ulozi Arhiva i značenju povijesnog dokumenta; plakati i propagandni leci razaslani su i dijeljeni u svim kotarskim i općinskim centrima područja ovog Arhiva, a u kinematografima su prikazivani propagandni diapozitivi.

4) Suradnja sa školom.

Nastavljena je u školskoj godini 1957/8. i 1958/9. radom četiriju redovitih gimnazijskih društvenih seminara pod vodstvom direktora Arhiva i u prisutnosti nastavnika. Obradivan je na izvorima »Postanak gradova u

srednjovjekovnoj Slavoniji«, pa »Narod Podravine i Zagorja u NOB«. Suradnja Arhiva i škole odvijala se i preko posjeta pojedinih razreda ustanovi, bilo radi upoznavanja institucije, ili obrade historije pisma. U »Tjednu Arhiva« ustanovu je posjetilo, osim onih redovitih veza još 685 učenika, razgledali su Arhiv, upoznali su se s dokumentima, te su na kraju saslušali predavanja »Što su Arhivi i u čemu je važnost arhivske građe«. U raspisanom natječaju Društva arhivskih radnika NRH iz ovdašnjih je škola spontano sudjelovalo 6 učenika i učenica, od kojih je petoro i nagrađeno.

5) Naučni rad službenika.

Poticala ga je i pomagala i uprava Arhiva omogućivši zainteresiranim službenicima osim ostalog i dvosatnu slobodnu stručnu i naučnu aktivnost u okvirima radnog vremena. Posebno valja istaći obradu naučne građe.

Dovršene su, redigirane i štampane »Neobjavljene isprave grada Varaždina 1390.—1521.« (»Arhivski Vjesnik I-1958).

Nastavljeno je spremanjem »Povijesnih spomenika grada Varaždina — isprave 1527.—1600.« kojih se publiciranje predviđa u izdanju Historijskog arhiva u Varaždinu.

Pripremljena je i izdana naučna građa »Počeci modernog radničkog pokreta 1880—1895« iz Historijskog arhiva u Varaždinu. »Josip Cazi, Počeci modernog radničkog pokreta u Hrvatskoj, knj. I. i II., a za tisak pripremljena »Izabrana dokumenta arhivske zbirke NOB Historijskog arhiva u Varaždinu 1934—1944« (»Arhivski vjesnik« II.—1959).

Za upotrebu nekim ustanovama iz područja nauke i kulture nastavljen je i dovršen rad na istraživanju i obradivanju građe u prijepisu.

a) Građa o historiji Partije, radničkog pokreta i političkih prilika 1918—1945.

b) Građa o historiji pošte u Varaždinu 1585—1809.

U prijepisu su u 1958. g. poslana jednako:

a) Dokumenta o trgovcima Makedoncima u Varaždinu 18. stoljeća.

b) Dokumenta i članci o gostovanju kazališne družine Laze Popovića u Varaždinu 1872. godine, pa

c) Regesta dokumenata za historiju Međimurja iz Historijskog arhiva u Varaždinu 1264—1945.

Od rasprava je publicirano: »Pitanje

autentičnosti takozvanog Andrijina varaždinskog privilegija iz 1209. godine (Arhivski vjesnik, I, 1958), a u štampi je »Trgovci Makedonci u Varaždinu 18. stoljeća« (»Glasnik Instituta za nacionalnu istoriju Makedonije).

Mirko Androić

IZ DRŽAVNOG ARHIVA U ZADRU

I. Vanjska služba

Zbog malog broja službenika Državni arhiv nema službenika, koji bi bio posebno zadužen za rad na vanjskoj službi arhiva. Stoga se nije ni vodila neka planska aktivnost u vezi s tom službom. Da bi se uklonile slabosti koje nastaju iz takvog poslovanja i da bi se vanjska služba ustanove mogla planski usmjeriti i čvršće organizirati, pokušalo se izvršiti evidenciju registratura i registraturne građe, koja se nalazi na teritoriju kotara Zadra. Štampana okružnica s formularima upućena je na otprilike 500 ustanova i poduzeća, koja posluju na ovom području. Uspjeh akcije nije bio potpun, jer dobar dio poduzeća i ustanova, a posebno škola, nije odgovorio na traženje arhiva. U samom gradu Zadru uspjelo se dobiti odgovor od gotovo svih ustanova i poduzeća tek poslije energične i dugotrajne intervencije službenika samog arhiva, koji su najčešće bili primorani da sami vrše popis građe i ispunjavaju formulare. Na području kotara to se nije moglo provesti, jer su nedostajala materijalna sredstva za upućivanje službenika na teren. Ipak uza sve slabosti i manjkavosti, ova će akcija korisno poslužiti arhivu, da svoju vanjsku službu postavi na čvršće temelje.

II. Preuzimanje građe

Poduzeće »Bar Jedinstvo« predalo je arhivu registrature bivšeg »Hotelskog poduzeća« u Zadru, koje je upravljalo svim hotelskim i ugostiteljskim objektima u gradu Zadru. Materijal je smješten u 18 sanduka. Brz i dovršen pogled u tu građu pokazao je, da se ne nalazi u velikom neredu, ali da je ponegdje oštećena od miševa.

Uspjelo se spasiti jednu vreću dokumenata, koji su pripadali prilično velikom arhivu obitelji Katić iz Ždrelca kod Zadra. Uprava ovog arhiva saznala je pukim slučajem, da je navedeni arhiv izložen uništavanju.

III. Sređivanje građe

U toku 1958. g. sređen je fond Matice i sastavljen inventar, koji će biti i štampan. Osim toga nastavio se rad na sređivanju spisa starog arhiva grada Splita i arhiva grada Zadra iz XIX. i XX. stoljeća, te fonda »Stampata«.

Registrirana je kutija veoma oštećenih pergamena zadarskih notara i dovršen je rad na registriranju isprava samostana sv. Krševana do konca četrnaestog stoljeća.

Nastavljen je rad na pravljenju indeksa za veoma opsežan inventar fonda »Miscellanea«.

IV. Naučni rad u arhivu

U toku protekle godine vršilo je naučna istraživanja u ovom arhivu 68 naučnih radnika i ljubitelja historije. Osim domaćih, radili su i naučni radnici iz Splita, Dubrovnika, Zagreba, Sarajeva, Novog Sada, Beograda i Skoplja. Veoma je raznolika tematika, na kojoj su radili. Svakako ona se najviše odnosi na historiju Dalmacije i lokalnu historiju Zadarskog područja, ali se priličan broj naučnih radnika zanimao za historiju Bosne i Hercegovine, Crne Gore, pa i Srbije, i našao vrijednog materijala za obradu svojih tema.

Arhiv je primio 21 štampani rad napisan na osnovu građe nađene u ovom arhivu. To su većinom naučne rasprave s područja političke i kulturne historije, a ima i nekoliko napisa, koji donose neku interesantnu građu s potrebnim objašnjenjima.